

Naše stališče.

Naša stranka lahko umre na avtonomističnem programu, a prodati ga ne more tudi za ceno kake vlade ne. A tudi to lahko rečemo vsemu slovenskemu narodu: Smrt naše stranke bi pomenila smrt slovenstva sploh. Zato razumemo, zakaj nekateri črni sinovi Slovenije s tako slastjo v uradih in izven uradov hujskajo in rujejo proti nam, a za to smo ob enem polni nade in prepričanja, da bo slovensko ljudstvo, ki noče svoje narodne smrti, vztrajalo v boju za svoj obstanek ob naši strani. Ta boj, četudi je težak in dolgotrajen, ni brezupen in brezuspešen. Ta boj za samostojnost Slovenije in avtonomistično ureditev države se širi in avtonomistične misli prodira v vseh strankah, razun morda v mackrknjeni SKS. Četudi je boj hud in moramo veliko pretrpeti, vendar gre za to, ali končamo ali pa se nadalje borimo, dokler ne zmagamo. (Viharni klici: Mi bomo vztrajali!) Mi se hočemo boriti do zmagel (Dolgotrajno odobravanje.)

Mi ostanemo v poštenu prijateljski zvezi s hrvatsko kmetjsko stranko in muslimansko stranko, da si priborimo najglavnejši cilj, avtonomijo in vsem, ki nas vabijo, kličemo: Nikdar brez avtonomije!

Resolucije zbora zaupnikov SLS.

Zbor zaupnikov SLS v Ljubljani dne 4. in 5. t. m. je sprejel tudi naslednje resolucije, ki se tičejo zlasti našega gospodarskega življenja:

Zadružništvo.

Zbor zaupnikov SLS ponovno pozivlja somišljenike stranke, da se v oči gled težkim gospodarskim razmeram, katerim se bliža naš narod, oklene z idealno ljubljeno zadružništva. Zlasti se naj naše ljudstvo s polnim zaupanjem oklepa svojih posojilnic in hranilnic, naj ne zadržuje prihrankov doma in naj ne naseda vabam nasprotnikov zadružništva.

Vse zadruge brez izjeme naj se oproste davka na poslovni promet.

Gospodarstvo.

Zbor zaupnikov obsoja neenakomernost davčnih bremen z ozirom na pokrajine in stanove, ki je glavni vzrok nezadovoljstva med državljani in zahteva takojšnje izenačenje davkov. Ravno tako obsojamo enostransko obremenjevanje gospodarsko šibkejših z indirektnimi davki. Zahtevamo:

1. Da se pri osebni dohodnini zviša eksistenčni minimum od dosedanjih 2500 D na najmanj 8000 D in opusti 30 odstotna doklada.
2. Da se ukine 30 odstotna doklada na hišno najemnino ker je ta davek že sam na sebi višji kakor v Srbiji.
3. Takse, ki onemogočujejo pritožbe, naj se znižajo na znosljivo mero ter naj bodo v skladu z našim civilnopravnim in kazenskopravnim postopkom. Enako naj se razširijo pristojbinske olajšave, ki jih ima pri prenosih in prekupih med ožjimi sorodniki in v slučaju nakupa po direktnem obdelovalcu zemljišča naš dosedanji zakon, na celo državo.
4. Specialna trošarina naj se istotako izenači in pri tem odpravi nepotrebne, fiskalno malo koristne, za vinogradnike neznosne sekature. Napoved vina in vinski kontrolni list naj se ukine.
5. Protestiramo proti neenakomernosti pri dodelitvi svot za zgradbo novih cest in mostov, pri kreditih in uravnavo rek in potokov ter pri raznih drugih na-

Odgovor na to vprašanje tiči v najglobljih globinah človeške duše.

V Alešu sta mislili in delovali, da tako govorim, dve osebnosti. Aleš Blaž številka ena je bil plah in boječ človek, ki se je že zdavnaj pobotal s svojo plahostjo, se ji vdal in oklenil, da se bo kolikormogoče ogibal svojih sozemljanov. Aleš Blaž številka dva pa je bil drzen fant, poln podjetnosti in lahkomišelnosti, ves željen pustolovščin in vragolij. Aleš številka ena je bil gladko, mirno površje gorskega jezera, toda v globinah jezera so se skrivale nevarne ribe-roparice, treba je bilo le dirniti, pa so splavale na površje. Številka dva je kaj rada zapeljala številko eno v zapletene, težavne položaje, iz katerih se številka ena, prav vsled svoje plahosti in boječnosti, ni mogla izviti, pa najsi ji je bilo še tako neprijetno.

In tako se je zgodilo, da je tisto jutro šla številka dva čisto nedolžno na sprehod po mestu in tudi mimo gledališča. Kaj bi naj tudi bilo na takem nedolžnem sprehodu slabega? Kajti da dame z rdečimi klinčki ne tjo in da številki dve ne bodo izpolnile njene tajne želje po zanimivih doživljajih, o tem ni bil nihče iskreneje prepričan ko prav številka dva.

In vendar je prišla —

Aleš Blaž je prijel za klobuk: Lahko bi ga bil dvignil in rekel: «Oprostite, menda ste se zmotili —! Jaz nisem Hinko Brglez.» Niti zlagal bi se ne bil —. In nato bi pobegnil.

In res je že odprl usta in leva noga je krenila v beg —. Pa desna noga ni hotela in obstal je na mestu.

Aleš Blaž je bil preveč plah, da bi pobegnil —.

Dvignil je torej klobuk, se zbegano nasmehnil in podal si roke.

Pred njim sta namreč stali dve dami. Ena je bila

pravah, ki naj služijo izboljšanju narodnega gospodarstva, osobito kmetijskih panog.

Zahtevamo, da se dajo za te panoge zadostni krediti, kakor smo jih imeli, ko smo si urejevali te zadeve po avtonomnih pokrajinskih zborih. Ako je država prevzela in pomnožila bivše pokrajinske davke, mora tudi v polni meri prevzeti iz tega izvirajoče obveznosti.

Proti kuluku.

Zbor zaupnikov smatra zakon o kuluku za izraz poniževanja slovenskega naroda.

Obrt in industrija.

Najodločnejše protestiramo proti sistematičnemu ubijanju naše obrti in vsakemu poskusu demontiranja naše industrije. Odločno odklanjamo namero, da se koncentriira izdajanje vseh obrtnih dovoljenj v ministrstvu. Ta namera ni samo krivična, marveč tudi protizakonita.

Sedanji davčni sistem je skrajno pomanjkljiv in odvzema obrtniku vsak pregled davčnih obveznosti. — Odmerjajo se naknadni davki čez mesece in leta, kar onemogočuje vsako kalkulacijo. Davek na poslovni promet pri obrtnikih naj se v toliko spremeni, da ostane dva delavni moči davka prosti. tudi v slučaju, da ima obrtnik tri ali več delavcev.

Zahtevamo znižanje železniških tarifov, ki onemogočajo transport surovin in izdelkov in to za vse dele države pod enakimi pogoji. V interesu reda v železniški upravi zahtevamo zlasti sedaj, ko je sprejeta južna železnica v državno upravo, da se vzpostavi v Ljubljani ravateljstvo državnih železnic.

Zastarelo poslovanje carinarne, nestalnost ter nesposobnost carinske uprave uvozne predmete nepotrebno podražuje. Zaščitna uvozna carina naj ne bo šablonsko splošna, ampak naj šteti le one panoge industrije, ki zaščitne v resnici potrebujejo s splošno gospodarskega stališča. Izvozne politike sedanje vlade ne moremo dovolj obsoditi.

Zahtevamo reorganizacijo bolniških blagajn in preureditev delavskih, nezgodnih in starostnih zavarovanj ter odklanjamo v tem oziru sedanjo centralizacijo.

Zahtevamo, da vlada omogoči tudi malim obrtnikom in trgovcem obratovanje s kreditom Narodne banke, ki je danes na razpolago le veleindustriji. Vlada naj snuje in podpira obrtne-kreditne denarne zavode, posebno zadruge. Zahtevamo, da država pri svojih dobavah predvsem upošteva domačo obrt in industrijo, zlasti zadružništvo.

Varnost vlog nad vse.

Pravijo, da bi bilo človeku težko živeti, ako bi marsičesa v življenju ne pogabil. Na drugi strani je zopet gotovo, da nas doleti marsikatera škoda in izguba, ker le preradi in prehitro pozabimo. Še osel ne gre dvakrat na led, temveč si dobro zapomni, kje se je prvič spodtaknil. Človek pa gre dvakrat, trikrat in tudi večkrat v isto past in trpi dvakrat, trikrat ali večkrat iz istega vzroka škodo. To pa radi tega, ker se iz prve škode ni dosti naučil, ker je prehitro pozabil.

Pred vojno je pri nas prišla v polom vsled slabega gospodarstva Glavna posojilnica. Veliko vlagatelj je bilo težko prizadetih in še zadnji čas, torej po desetletju, je bilo v listih čitati poročilo, da so vlagatelje odškodovali v teku časa z dobrimi 50 odstot. Vlagali so pri njej, ker je obljubljala višje obresti in veliko malih varčevalcev je bilo tepenih zato, ker so se polakomnili

mlajša, najbrž imejteljica mehkega pa odločnega glasu, ki ga je čul, tako je zasodil, druga pa starejša, — mati in hči, kakor sta se napovedali, nedolžni žrtvi, ki si jih je izbral goljufivi Hinko.

Predstavili so se.

«Jaz sem Lenka Strnadova, veste! Saj me že poznate po sliki, kajne? Tole pa je moja mati Barba!» Njen polni, rdečelični obraz se je prikupljivo smehljal. Tudi mati mu je z dobrotljivim, prisrčnim nasmehom segla v roko.

Aleš ni vedel, kako in kaj mu je. Še vedno je bil na pobegu, da bi ga le ne bilo strah in sram pred temi ženskami! In povrh se je oglasila v njem tista struna, ki se oglaš v vseh plahih ljudeh, če naletijo na blago, dobro dušo. Boječi ljudje bodo razumeli Aleša —.

«Nisva pričakovali, da bi prišli, je nadaljevala Lenka. «Pa mati so le pravili, naj poskusiva.»

«Kako da me niste pričakovali?» je vprašal Aleš raztreseno. Od kod so neki tele ženske vedele, da je on, prav on, tisti, ki ga iščeta —? In da on, Aleš Blaž, nosi sedaj ime Hinko Brglez —? Tisto jutro se je pred narodnim gledališčem sprehajalo vendar tudi več drugih moških, ne samo on —!

«Saj je vendar večeraj zjutraj umrl vaš gospodar, pisatelj Aleš Blaž!» je rekla mati. In Lenka je pridjala:

«Kdo bi si bil kaj takega mislil! Pisala sem vam predvčerajšnjim, v nedeljo, veste! Kdo bi bil slutil tistokrat, da bo med tem vaš gospod umrl —!»

Seveda, Aleš Blaž je že spet čisto pozabil, da je Aleš Blaž umrl. Previden je moral biti, da se mu ne bo zgodilo, kakor sinoči «Pri solncu» —!

«Seveda!» je dejal. «Ampak — kako, ali ste že vedeli za njegovo smrt?»

visokih obresti. Toda to je bil tedaj le osamljen slučaj.

Sedaj pa listi poročajo kar o dveh bančnih polomih. Že zadnjič je «Slov. Gospodar» pisal, da je prišla v konkurz Balkanska banka, ki jo je vodil bivši finančni minister Plavšič. Odbor upnikov je sedaj ugotovil, da je nepokritega primanjkljaja pri tej banki 56 milijonov 935.940.75 D. Isti odbor je ugotovil naravnost kaznjivo dejstvo, da je bila na delniško glavnico 18 milijonov 750.000 D dejansko vplačnih le 4.599.165 D. — Ako povemo stvar po domače, je ta banka svoje vlagatelje kruto varala. Delniška glavnica, katera ima v prvi vrsti služiti kot kritje za morebitne izgube vlagatelj, je v treh četrtinah obstojala le na papirju. Tri četrtine glavnice ni bilo vplačane. Tako so postopali v bivši Avstriji pred 50 leti, ko so za prevaro ustanavljali delniške družbe, pri katerih so ljudje izgubljali strašne svote.

In ker so delniške družbe pod kontrolo vlade in je bilo kljub vladni kontroli mogoče tako gospodariti, da se delniška glavnica kljub jasnim predpisom zakona ni vplačala in je kljub vladni kontroli prišla Balkanska banka do blizu 57 milijonov D zgube, je jasno, da država svojo kontrolo nad delniškimi družbami vrši slabo. Gotovo pa država ne vrši te zakonite kontrole v zadostni meri, da bi obvarovala škode vlagatelje. Čehoslovaška republika je za varstvo vlagatelj izdala poseben zakon, ki omejuje banke. Pri nas pa vlada ni z zakonom ji naložene kontrole ne vrši.

Drugi bančni polom, ki stoji v ospredju zanimanja v Beogradu, pa je polom Ujedinjene banke. Pri tej se prizadete tri druge banke in sicer ena beogradska, ena zagrebška (Trgovska banka) in Ljubljanska kreditna banka. Ta banka je imela koncem leta 1922 97 milijonov dinarjev tujega denarja. Banka je predlagala sodišču prisilno poravnava, to se pravi, da bi se upniki, to so vlagatelji z njo pogodili in odstopili gotov odstotek svojih vlog. Koliko znaša izguba pri tej banki, še ni znano. Odbor upnikov bo to še je ugotovil.

Zato se nam zdi, da je «Slov. Gospodar» v zadnji številki zelo opravičeno pisal, kako si velika podjetja, med njimi zlasti banke le še umetno, le za največje obresti podaljšujejo življenje. In če bi imeli vpogled v stanje bank, če bi imeli vpogled v njihove knjige, bi našli, da je v takem obupnem položaju danes mnogo bank ter z bankami zvezanih fabrik in trgovin. Voda jim teče že v grlo, vendar se še nočejo podati. Hočejo si podaljšati življenje, za kar potrebujejo tujega kapitala, za kar lovijo kmetjski denar.

Kakor moramo pomilovati one, ki pri takih polomih izgubijo svoj težko prislužen denar, tako moramo zopet z druge strani priznati, da je to opravičena kazen. Taki vlagatelji so kaznovani radi tega, ker so gledali preveč na visoke obresti, premalo pa na varnost. Taki vlagatelji so po pravici kaznovani radi tega, ker izročajo kmetjski denar špekulantom, nezanesljivim ljudem, mnogokrat židom, ne zaupajo pa ga domačim hranilnicam in posojilnicam, pri katerih z denarjem gospodarijo previdni kmetjski možje in pri katerih nemejeno s celim svojim premoženjem jamčijo za vloge vsi, ki dobijo od hranilnice in posojilnice posojilo. — Dejstvo je, da taka hranilnica in posojilnica, ki ima približno 100 kmetjskih posestnikov za člane, predstavlja danes veliko večje jamstvo nego banke z milijonskimi osnovnimi kapitali. To tembolj, ker nam slučaj, kakor je bil pri Balkanski banki, dokazuje, da so mnokrat ti milijoni delniške glavnice le na papirju, v gotovini vplačanih pa je le majhen del. In povrh tega dovoljujejo naše hranilnice in posojilnice le manjša posojila, le proti vknjižbi na posestvo ali proti poroštvo

«Zvedela —!» se je čudila Lenka. «Saj pravim! Poglejte vendar malo krog sebe!»

«Saj sem ti pravila!» je rekla mati. «Gospod bo zaposlen, sem dejala!»

In obe sta pokazali na postarnega dedca, ki je na dolgem drogu nosil rdeč lepak. V velikih črkah je bilo na njem napisano: «Aleš Blaž nenadoma umrl!» — In izza ogla je prikorakal drug dedec, ki je tudi nosil na dolgem drogu lepak, pa zelene barve, s sličnim napisom. In ljudje so kupoma kupovali od teh moških posebne izdaje, časopise vseh mogočih struj in strank.

Aleš je zardel.

Dobro uro je že postopal tod, pa ni opazil, da raznašajo lepaki in časopisi njegovo ime v vse vetrove! Pa tak je bil. Sedaj je razumel, zakaj so ga sinoči «Pri solncu» tako sumljivo gledali —. Dobro da jim je ušel Ni dvoma, v blaznico bi ga bili vtaknili —.

«Se niste brali časopisov?» je vprašala Lenka.

«Nisem.»

«Saj pravim! Takale nenadna smrt —! Koliko skrbi in dela prinese! — In danes imate tudi polne roke posla, kajne?»

«Ne. Prost sem. Odpustili so me iz službe.»

«Kdo?»

«Sorodniki.»

«Sorodniki —? Zakaj?»

Zmigal je z rameni.

«So že taki —.»

«Hm —, čudni ljudje! Torej ste za sedaj brez službe —? Ampak», je hitro pridjala, «saj so vam vse plačali, kajne?»

Vesel je bil, da je mogel odkritosrčno reči da. Po kratkem molku je rekla Lenka sočutno:

(Dalje prihodnjč.)